

Берченко, Г. В. Конституційний контроль за внесенням змін до конституції: зарубіжний досвід / Г. В. Берченко // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 9-16.

У статті розглянуто зарубіжний досвід конституційного контролю за внесенням змін до конституції. Стверджується, що генетично конституційний контроль з'явився у зв'язку з необхідністю перевіряти на відповідність конституції законодавчих актів парламенту. Проте нині сформувалася значна практика органів конституційної юрисдикції щодо попереднього або наступного контролю за законопроектами/законами про внесення змін до конституції. Водночас цей підхід має свої позитивні і негативні сторони. При цьому в деяких країнах панує доктрина заперечення юрисдикції органу конституційного контролю щодо відповідних актів про внесення змін до конституції. Стверджується, що лише в деяких країнах Конституційний суд має право брати участь у процедурі внесення змін до Конституції. Попередній контроль є досить рідкісним процедурним механізмом. У правовій доктрині і в практиці органів конституційного контролю різних країн сформувалося два різних підходи щодо наступного контролю. Відповідно до першого підходу орган конституційного контролю не наділений повноваженнями перевірки законів про внесення змін до конституції (Франція, Бельгія, Мексика). Протилежний підхід полягає у наявності права органу конституційного контролю перевіряти конституційність закону про внесення змін до конституції (Молдова, Німеччина). Робиться висновок про те, що досвід наступного контролю за законом про внесення змін до конституції є украй важливим для того, щоб зробити висновки щодо юридичної позиції КСУ в рішенні від 30 вересня 2010 року, щодо інтерпретації якої до сих пір точаться активні і гострі дискусії. Важливою насамперед є позиція відносно того, що апіорі наявність або відсутність права наступного конституційного контролю за внесенням змін до конституції відрізняється залежно від конституційного регулювання і позиції самого органу конституційного контролю з цього приводу у відповідній країні. Тому насамперед необхідно аналізувати не саме право щодо такого контролю, заперечуючи (чи схвалюючи) його апіорі, а механізм його реалізації, можливі юридичні проблеми в цьому плані.

Буханевич, О. М. Конституційний Суд України: до питання про місце в системі розподілу влад / О. М. Буханевич, А. М. Івановська // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 17-27.

У статті проаналізовано правову природу Конституційного Суду України, визначено особливості цього органу, які відрізняють його від судів системи судуострою, а також визначено місце Конституційного Суду в системі поділу влади в Україні. Характеризуючи співвідношення правового статусу Конституційного Суду України та судів системи судуострою, автори визначили такі відмінні риси: спеціальна система законодавства, що регулює порядок діяльності Конституційного Суду. відмінність у формуванні між судами системи судуострою та Конституційним Судом, відмінності у процесуальних формах здійснення повноважень, різна предметна компетенція, відмінності в юридичній природі актів Конституційного Суду України та судів системи судуострою. На підставі аналізу особливостей правової природи Конституційного Суду України визначено, що цей орган, організаційно і функціонально не входячи ні в одну з гілок влади, є гарантом ефективного функціонування системи поділу влади. Він знаходиться у сфері забезпечення державної організації в цілому, будучи органом держави, який, здійснюючи конституційний контроль, забезпечує реалізацію державної влади. Акцентується увага на тому, що для того, щоб ефективно реалізовувати функцію конституційного контролю і бути тим гарантом забезпечення балансу влади, Конституційний Суд України повинен знаходитися поза політичним впливом, його політична функція може і повинна здійснюватися тільки у формі конституційного контролю. Саме в цьому випадку позиція Конституційного Суду як органу, який здійснює державний контроль за станом конституційної законності, має правове значення і юридичні наслідки, обов'язкові для учасників конституційно-правових відносин. Незалежність Конституційного Суду України від сфери політики є однією із ключових передумов забезпечення верховенства Конституції України та реального поділу влади.

Кононенко, Ю. С. Демократія – влада більшості або технологія циркуляції політичних еліт? / Ю. С. Кононенко, С. В. Джолос // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 28-44.

У статті критично осмислено сутність народовладдя. Обґрунтовано, що демократія є не владою народу чи пануванням більшості, а технологією циркуляції політичних еліт та здобуття влади меншістю за рахунок та часто всупереч інтересам суспільства. Вказано на клептократичну сутність демократії, оскільки переможці намагаються повернути свої витрати на вибори або «відпрацювати» їх на користь своїх спонсорів. Зосереджено увагу на ризиках балансування демократії між тиранією (прихід до влади А. Гітлера шляхом демократичних виборів; диктатура монобільшості) й охлократією («козацька демократія», «шляхетська демократія»). Проакцентовано, що демократія не виключає жорстокого правління і зневаги до прав людини, адже впродовж історії органічно поєднувалася з рабовласництвом. Виявлено суперечність між ідеями демократії (визнання народу джерелом влади, свобода, обмеження влади держави, поділ влад, виборність і тимчасовість правління) та еством державного суверенітету як у внутрішньому аспекті (верховенство, абсолютність, постійність,

едність, неподільність, незалежність і необмеженість державної влади), так і в зовнішньому (вплив іноземних спецслужб на формування громадської думки, залежність легітимності виборів від визнання міжнародної спільноти). Піддано критиці т. зв. «право на повстання» як крайню форму демократії і вказано, що революції є виявом політичного авантюризму і породжують хаос, терор, розруху, громадянську війну, іноземну інтервенцію, втрату територій. Окреслено олігархічну природу окремих держав, що пропагують народовладдя, адже наявність двопартійної системи дає можливість олігархії фінансувати діяльність обох партій, які лише імітують можливість вибору і демократію та слухняно виконують волю замовника. Висловлено припущення, що реальні відносини між державами світу є «грою з нульовою сумою» і розглянуто демократію як завідомо згубну модель, що нав'язується Заходом державам третього світу. Запропоновано альтернативні демократії форми організації суспільно-політичного буття (аристократія, партократія, авторитаризм, етатизм, епістократія, ноократія, меритократія, справократія) тощо.

Лисенко, В. Громадянська журналістика та реалізація права на інформацію / В. Лисенко // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 45-51.

У статті досліджено доктринальні підходи до визначення сутності поняття «громадянська журналістика». Зазначено, що громадянська журналістика сформувалась як альтернативний інститут офіційним засобам масової інформації завдяки активній інформаційній діяльності користувачів Інтернету. Основна відмінність громадянської журналістики полягає у тому, що її представниками є непрофесійні журналісти. Зазначено, що громадянська журналістика не є тотожною категорією суспільної, публічної журналістики. З огляду на те, що залученими до створення новітніх медіа виявились як професійні журналісти, так і звичайні громадяни, фактично сформовано три напрями їхньої діяльності: по-перше, це діяльність професійних журналістів поза межами ЗМІ; по-друге, це діяльність користувачів Інтернету щодо створення інформаційного контенту, ведення власних інформаційних блогів, сайтів; по-третє, співпраця професійних та громадянських журналістів. Виділено позитивні та негативні риси громадянської журналістики. До переваг громадянської журналістики слід віднести: активне залучення широкого кола суб'єктів до обговорення актуальних для суспільства, економіки, країни питань надання широкого розголосу питанням, які не висвітлюються в офіційних ЗМІ через складність їх вирішення, редакційний цензор; висвітлення інформації «так, як вона є», що дозволяє доводити до широкого загалу важливі дані, які можуть бути не лише суспільно корисними, а й попереджати про певні небезпеки, ризики тощо; оперативність доведення інформації, а також реакції на неї зі сторони читачів; формування тематичного поля для проведення журналістських розслідувань представниками офіційних ЗМІ. Ризики громадянської журналістики: недостовірність інформації, оскільки масові інформаційні потоки не підлягають ретельній перевірці, непоодинокими є випадки поширення інформації, яка не ґрунтується на фактах, дослідженнях, або просто є фейковою; поширення інформації, яка може призводити до дестабілізації суспільства, розпалення конфліктів, паніки.

Нестор, В. Р. Спеціалізовані дослідження міського самоврядування в Україні / В. Р. Нестор // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 52-58.

У статті здійснено аналітичний огляд праць фахівців із конституційного та інших галузей права, які присвячено спеціалізованим проблемам міського самоврядування. Резюмовано, що станом на 1 вересня 2020 року до таких праць варто відносити дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук Ю.Ю. Бальція «Правовий статус міського голови в Україні», В.Д. Шаповала «Конституційно-правовий статус сільського, селищного, міського голови в Україні», Ю.М. Кириченко «Адміністративно-правові засади діяльності міського голови», М.М. Добкіна «Адміністративно-правовий статус виконавчих органів міських рад», С.В. Березовської «Правове регулювання фінансової діяльності органів місцевого самоврядування», Р.А. Джабраїлова «Господарська правосуб'єктність міста». Узагальнено ті положення, які можуть стати у пригоді дослідникам національного міського самоврядування. Перспективи подальших досліджень у цьому напрямі полягають в аналізі праць фахівців із конституційного права, які присвячені загальним питанням міського самоврядування.

Чистокочаний, Я. В. Конституційно-правові аспекти напівпрезидентської форми правління в Україні / Я. В. Чистокочаний // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 59-69.

У статті досліджуються конституційно-правові аспекти напівпрезидентської форми правління в Україні. Науковці нерідко доводять, що саме вона становить «золоту» середину між «чисто» президентською і «чисто» парламентарною системами і є більш підходящою для пострадянських і постсоціалістичних держав на етапі переходу від авторитарного до демократичного режиму. Автор розглядає основні концепції напівпрезидентства (semipresidentialism), передусім М. Дюверже, Р. Елджі, М. Шугарта, Д. Кері та інших. Належну увагу він приділяє й результатам досліджень українських правників і політологів. У статті на основі застосування найбільш поширених концепцій розглядуваної системи показується, що за конституційним «дизайном» форма держави в Україні

відповідає конститутивним ознакам напівпрезидентського режиму. Але стосовно типу останнього автор доходить висновку, що критеріям «парламентсько-президентського» або відповідно західної термінології – «прем'єр-президентського», він відповідає не повністю. Конституційні повноваження президента наближають його до президентсько-парламентського типу. Наявний конституційний «дизайн» приховує можливості виникнення і зміцнення авторитарних тенденцій у президента, його бажання домінувати у виконавчій гілці влади і відповідно – конфліктів між главою держави і прем'єр-міністром. Такими повноваженнями не володіє жодний президент в Європі, за винятком Росії й Білорусії. Розглянуті положення дають змогу дійти висновку, що проблема «моделі» напівпрезидентської форми правління в Україні поки що не вирішена на достатньо задовільному рівні. Конституційна «архітектура», дійсно, приховує можливості для авторитарних тенденцій, так само як для конфліктів між президентом і прем'єр-міністром, у яких перший завдяки цій «архітектурі» набуває переваги над другим, намагаючись домінувати у виконавчій гілці влади. Цим пояснюється необхідність подальшого дослідження конституційно-правових аспектів «напівпрезидентіалізму» у країні. Серед них комплекс питань щодо законодавчого органу, конституційної юстиції тощо. Отримані нові знання, безперечно, збільшать інтелектуальний ресурс для вдосконалення організації та всієї діяльності державного апарату.

Гуйван, П. Д. Правове гарантування вільного волевиявлення особи: міжнародна правозастосовна практика / П. Д. Гуйван // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 70-78.

Ця стаття присвячена науковому дослідженню актуального питання стосовно забезпечення в цивілізованому суспільстві вільного висловлення своїх думок, позицій і міркувань. Особливо важливим є доступ до засобів масової інформації. Наголошується, що поняття «висловлення» охоплює не лише виявлення поглядів за допомогою слів, а поширюється також на різні способи оприлюднення, висловлення своїх ідей назовні. Також воно передбачає різні технічні засоби оприлюднення. Наголошується, що лише декларування права на свободу думки й слова є недостатнім, набагато більш важливим виявляється наступний крок – встановлення конкретних гарантій їх реалізації, тобто закріплення певних умов і засобів, що забезпечують існування свободи слова й інформації в демократичному суспільстві. У роботі аналізуються міжнародні акти, спрямовані на встановлення належного юридичного оформлення відносин у досліджуваній царині. Вказується на значну роль, яку в практичній сфері дотриманням вказаних та інших основних засад здійснення права на самовираження відіграє спеціально створена інституція – Європейський суд із прав людини. Під час аналізу фактів конкретних справ цього органу часто вбачається колізія публічного та приватного інтересу. Суд напружував низку положень, що дають змогу знайти необхідний баланс інтересів. Він досягається шляхом співставлення інтересів різної соціальної ваги й надання переваги в кожному окремому випадку більш суспільно прийнятному публічному чи приватному праву, яке нині потребує захисту. На конкретних прикладах із судової практики наведено необхідне застосування вказаних критеріїв. Автор підтримує тезу ЄСПЛ, згідно з якою завданням ЗМІ є не тільки передавати певну інформацію та ідеї: громадськість також має право на їх отримання. Посадові публічні особи неминуче і свідомо відкриті для пильного контролю з боку як журналістів, так і широкої громадськості. Відповідно, межі прийнятних коментарів є ширшими щодо політика як такого, ніж щодо приватної особи. Однак і журналісти мусять дотримуватися правил етики, надаючи точну й достовірну інформацію. У разі виходу за вказані «червоні лінії» право на вільне висловлення своїх поглядів може бути обмежене.

Бозкурт, М. В. Ціннісні та етичні засади академічної доброчесності / М. В. Бозкурт // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 79-86.

У статті здійснюється аналіз чинників, які впливають на доброчесну поведінку в академічному середовищі, та досліджується взаємозв'язок між моральними цінностями учасника наукового співтовариства та цілісністю дослідницького процесу. Проведено аналіз робіт вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували вплив етичних цінностей на доброчесну поведінку. Виділено основоположні цінності академічного середовища високих моральних принципів відповідно до Бухарестської Декларації етичних цінностей і принципів вищої освіти в Європі (2004), такі як: чесність, довіра, справедливість, повага, надійність та відповідальність. Підкреслюється, що кожний людський вчинок як наслідок обраного рішення в ситуації морального вибору так чи інакше стосується інтересів інших людей, суспільства. Вчинок є наслідком рішення (в ситуації морального вибору) і порушує інтереси інших людей чи задовольняє ці інтереси. Рішення приймається на підґрунті сформованих моральних цінностей, так би мовити на підставі власного морального кодексу. Зазначається, що зростаюча роль науки у суспільному житті зумовила формування спеціальних ознак наукового пізнання, таких як: система ціннісних орієнтацій, об'єктивність, системність, перевіряємість, раціональність, методологія дослідження. У статті підіймається питання особистої та соціальної відповідальності учасника освітнього процесу і шляхи боротьби з недоброчесною поведінкою в академічному середовищі. Акцентується увага на тому, що у випадку зміни поведінки учасника освітнього процесу в позитивну сторону, що виникла через страх

виявлення порушення та страх покарання, не слід виключати його спробу ввести в оману в ситуаціях, коли особа буде вважати, що вірогідність виявлення порушень буде доволі низькою. А тому робиться висновок, що рефлексивні практики студента чи викладача, які працюють зі студентом над їхнім плагіатом, мають потенціал до внутрішніх змін, що призводять не тільки до зовнішніх змін, таких, як оригінальність роботи, а й і до внутрішніх, які запорукою тривалої доброчесності індивіда. Підкреслюється, що до явища академічної доброчесності потрібно підходити з позитивної точки зору, як до чогось, що закладено в університетській культурі, а не просто як до негативної відповіді на обман.

Кулик Я. І. Проблеми визначення поняття публічного управління у сфері фізичної культури та спорту / Я. І. Кулик // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 87-93.

Наукова стаття присвячена визначенню поняття публічного управління у сфері фізичної культури та спорту. Зокрема, у статті аналізуються підходи до визначення поняття публічного управління, які пропонуються як вітчизняними, так і зарубіжними дослідниками в галузі адміністративного права. У науковій статті з'ясовано, що поняття «публічне управління» не зводиться лише до діяльності органів виконавчої влади. Безпосередньо під час визначення поняття публічного управління у сфері фізичної культури та спорту з'ясовано перелік суб'єктів, які беруть участь безпосередньо у здійсненні публічного управління в сфері фізичної культури та спорту, серед яких, зокрема, Верховна Рада України як законодавчий орган держави; Кабінет Міністрів України як вищий орган виконавчої влади; центральні органи виконавчої влади, зокрема Міністерство молоді та спорту України як головний орган у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики в молодіжній сфері, сферах фізичної культури і спорту, національно-патріотичного виховання; Президент України як глава держави; органи місцевого самоврядування та суди. Також у статті розмежовано поняття «публічне управління у сфері фізичної культури та спорту» від іншого суміжного поняття «державна політика у сфері фізичної культури та спорту», які між собою мають спільні ознаки та досить часто вживаються в законодавстві як тотожні. Проте в процесі дослідження визначено, що поняття «публічне управління у сфері фізичної культури та спорту» та поняття «державна політика у сфері фізичної культури та спорту» не є тотожними, а співвідносяться між собою як частина та ціле, тобто управлінський аспект охоплює собою тільки функціонування органів державної влади, а державна політика у сфері фізичної культури та спорту виражається у визначенні напрямів розвитку сфери загалом, а тому ототожнювати їх недоречно. Окрім того, у науковій статті проаналізовано характерні ознаки, які притаманні публічному управлінню у сфері фізичної культури та спорту, що загалом дали змогу сформулювати авторське визначення поняття публічного управління у сфері фізичної культури і спорту.

Лемеха Р. І. Актуальні напрями вдосконалення правового регулювання й адміністрування митних режимів в Україні / Р. І. Лемеха // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 94-103.

У науковій публікації досліджуються актуальні напрями вдосконалення правового регулювання й адміністрування митних режимів в Україні. Зазначається, що митний режим є комплексом взаємопов'язаних правових норм, що відповідно до заявленої мети переміщення товарів через митний кордон України визначають митну процедуру щодо цих товарів, їхній правовий статус, умови оподаткування й зумовлюють їх використання після митного оформлення. Формулюється висновок про те, що до актуальних напрямів удосконалення правового регулювання митних режимів в Україні варто віднести завершення процесу адаптації національного законодавства у сфері правового регулювання митних відносин до норм і принципів права ЄС, а також внесення змін до чинного Митного кодексу України в частині процедури, критеріїв і методів визначення митної вартості товарів. До актуальних напрямів удосконалення адміністрування митних режимів в Україні запропоновано віднести максимальну автоматизацію митних процедур у процесі митного оформлення товарів і здійснення митного контролю дотримання норм митного й податкового законодавства. Зазначається, що роль суб'єктів владних повноважень органів Державної митної служби України в процесі ухвалення рішення щодо пропуску товарів через митний кордон повинна бути зведена до мінімуму. Використання технологій штучного інтелекту дасть змогу мінімізувати корупційні ризики в роботі органів публічної адміністрації та неупереджено виявляти факти порушення митного законодавства суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності. Зазначається, що, зважаючи на мету національної держави набути повноправного членства в Європейському Союзі, наближення національних митних правил і процедур до стандартів і принципів ЄС є ключовим завданням публічної адміністрації в Україні.

Олійник А. В. Нормативно-правові засади забезпечення захисту соціально-економічних прав людини / А. В. Олійник // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 104-112.

У статті визначено нормативно-правові засади забезпечення захисту соціально-економічних прав людини. Систему соціально-економічних прав і свобод людини й громадянина визначено як сукупність прав і свобод, оснований на конституційних принципах свободи економічної діяльності, з метою створення, забезпечення та захисту ринкових відносин, свободи праці, єдиного економічного простору, рівності й захисту всіх форм власності, підтримки конкуренції та обмеження монополій. Соціально-економічні права віднесено до системи конституційних прав. До системи соціально-економічних прав особи віднесено право на працю; право на відпочинок; право на страйк; право на власність (приватну); право на підприємницьку діяльність; право на охорону здоров'я; право на соціальний захист; право на житло; право на освіту; свобода літературної, художньої, технічної та наукової діяльності; право на достатній життєвий рівень; право на безпечне довкілля. Наголошено, що нормативне закріплення міжнародних стандартів забезпечення реалізації соціально-економічних прав у Загальній декларації прав людини, Міжнародному пакті про громадянські й політичні права, Міжнародному пакті про економічні, соціальні та культурні права, Конституції України свідчить про їх універсальний характер як критерію відповідності розвитку та формування правової держави. Наголошено, що реалізація та захист соціально-економічних прав, закріплених у вищезазначених актах, повинні бути забезпечені державою незалежно від рівня економічного розвитку. До проблем нормативно-правового регулювання застосування законодавства з питань забезпечення реалізації соціально-економічних прав віднесено відсутність єдиного комплексного підходу до розв'язання питання дії нормативно-правових актів у часі. Обґрунтовано, що врегулювання спорів, пов'язаних із реалізацією особою соціально-економічних прав, вимагає від суду розв'язання проблеми правової невизначеності правозастосування законодавчих і підзаконних актів.

Сірант М. М. Інструментальна основа механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки / М. М. Сірант // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 113-122.

Стаття присвячена дослідженню інструментальної основи механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки, що є частиною загального правового механізму, метою якого є екологічна безпека. Зазначено, що механізм забезпечення екологічної безпеки є складним комплексним утворенням, що передбачає сукупність організаційних, економічних і правових засобів. Інструментальну основу механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки в Україні становлять відповідні методи та форми. Проаналізовано теоретичні підходи до класифікації методів і форм у сфері, що досліджується. Розглянуто контрольні-наглядові інструменти (державний контроль і нагляд використання, охорони та відтворення природних ресурсів, моніторинг навколишнього середовища, нормативи, ліміти, правила, інструкції, регламенти) адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки, заходи превенції та профілактики адміністративних правопорушень в екологічній сфері. Надано пропозиції щодо підвищення ефективності механізму адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки. Акцентовано на тому, що екологічна безпека – це складна видова категорія громадської безпеки, тому категорію «екологічна безпека» потрібно розглядати в кількох аспектах. Із соціально-правового погляду екологічна безпека – це стан захищеності особистих, політичних, соціально-економічних прав громадян; матеріальних цінностей суспільства й держави від несприятливого впливу навколишнього середовища, від наслідків екологічних аварій і техногенних катастроф. З організаційного погляду екологічна безпека – це зведення до мінімуму небезпеки природному середовищу, людині, суспільству й державі за допомогою системи адекватних заходів політичного, ідеологічного, інформаційного, економічного та правового характеру. Адміністративне право в забезпеченні екологічної безпеки відіграє домінуючу роль. Нормами адміністративного права визначаються об'єкти навколишнього середовища й адміністративно-правові режими їх використання та охорони; закріплюється правовий статус органів виконавчої влади як основних суб'єктів забезпечення екологічної безпеки; визначається система адміністративно-правових засобів охорони природних об'єктів; встановлюється адміністративна відповідальність за екологічні правопорушення. Зроблено висновок, що забезпечення екологічної безпеки необхідно розглядати в кількох аспектах, а саме як: складник охорони навколишнього середовища; діяльність, що проводиться паралельно з охороною навколишнього середовища та природокористування. За змістом механізм адміністративно-правового регулювання забезпечення екологічної безпеки містить три блоки: нормативно-інституціональний, процедурно-процесуальний, інструментальний. Провідним із названих блоків є нормативно-інституціональний. Нормативний складник внесено як базову умову в механізм адміністративно-правового регулювання екологічної безпеки.

Сусак М. С. Підстави та критерії процесуального розсуду адміністративного суду першої інстанції / М. С. Сусак // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 123-134.

У межах наукової статті на підставі узагальнення та порівняння чинного адміністративно-процесуального законодавства, судової практики досліджено питання підстав і критеріїв процесуального розсуду адміністративного суду першої інстанції. Автором на основі комплексного аналізу та з'ясування розкрито зміст понять підстав і критеріїв процесуального розсуду адміністративного суду першої інстанції, а також запропоновано розширений перелік підстав і

критеріїв процесуального розсуду, які притаманні саме адміністративному суду першої інстанції. Визначено, що до основних підстав процесуального розсуду адміністративного суду першої інстанції віднесено: – застосування аналогії закону; – застосування відносно визначених норм права; – наявність юридичних колізій, суперечностей та прогалін в адміністративному законодавстві; – складність адміністративної справи, неоднозначність її висновків, суперечність доказів тощо; – норми права, що містять оціночні поняття. До критеріїв (ознак) віднесено: 1) норми права; 2) фактичні обставини адміністративної справи; 3) судова практика; 4) навантаження на суддю. Зроблено висновок, що визначення підстав і критеріїв процесуального розсуду адміністративного суду першої інстанції є надзвичайно важливим для практики адміністративного судочинства. Оскільки, суддя адміністративного суду першої інстанції застосовуючи процесуальний розсуд під час відправлення правосуддя у межах своїх повноважень має чітко керуватися визначеними підставами і критеріями процесуального розсуду. Адже, підстави і критерії процесуального розсуду є постійним та незмінним інструментом визначення змісту, видів, широти застосування адміністративним судом першої інстанції у своїй діяльності процесуального розсуду та являє собою чинники, елементи правової системи, обставини, які надають право судді адміністративного суду першої інстанції на здійснення процесуального розсуду.

Олендер І. Я. Причини виникнення подвійного оподаткування: теоретичний і практичний аспекти / І. Я. Олендер // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 135-139.

У науковому дослідженні здійснено теоретичний аналіз причин виникнення подвійного оподаткування. Надано характеристику практичних аспектів подолання подвійного оподаткування. Встановлено факт виникнення подвійного оподаткування не тільки через відмінність податкових систем держав. Одним із шляхів подолання негативного явища подвійного оподаткування визначено укладання державами угод про уникнення подвійного оподаткування. У роботі здійснено детальний аналіз праць іноземних учених-юристів із проблематики причин виникнення подвійного оподаткування. Визначено наявність декількох тисяч чинних угод про уникнення подвійного оподаткування. Встановлено, що податкові договори стосуються розподілу повноважень податкового органу щодо статей доходу, що виробляються сторонами, які є резидентами однієї договірної держави, та отримуються з джерел, розташованих в іншій договірній державі, причиною чого є те, що подвійне оподаткування виникає через одночасне виникнення права оподаткування джерела країною-джерелом і права оподаткування резидентів країною проживання. Наголошено на трансграничному та транснаціональному характері подвійного оподаткування. У науковій роботі акцентовано увагу на можливості виникнення явища подвійного оподаткування навіть у разі однакового податкового законодавства всіх держав-членів. Проаналізовано ґенезу розв'язання проблеми подвійного оподаткування в Європі. Встановлено, що основною причиною ухилення від сплати податків (зокрема, і за неналежного врегулювання механізмів усунення подвійного оподаткування) є саме перевищення рівня оподаткування. Досліджено практичний досвід розв'язання проблеми усунення подвійного оподаткування у країнах Європи. Визначено, що питання ухилення від сплати податків неодмінно постає в разі спроб суб'єктів господарювання зменшити своє податкове навантаження. Наголошено на потребі оподаткування джерела оподаткування або джерела походження, оскільки відсутність такого оподаткування може призвести до виникнення низки дисбалансів в економіці більшості країн, що розвиваються.

Шовкопляс, Г. М. Інвестування через недержавні пенсійні фонди як окрема форма інвестиційної діяльності в Україні / Г. М. Шовкопляс // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 140-146.

Стаття присвячена характеристиці правових ознак діяльності, яка здійснюється недержавними пенсійними фондами, як окремої форми інвестиційної діяльності в Україні. У процесі здійснення господарської діяльності з недержавного пенсійного забезпечення має місце виникнення широкого спектра суспільних відносин, урегульованих нормами господарського, цивільного, адміністративного, фінансового права. Для визначення інвестування через недержавні пенсійні фонди виникають питання щодо її характеристики як форми інвестиційної діяльності. Відповіді на них можна дати шляхом визначення таких понять, як «правовідносини у сфері недержавного пенсійного забезпечення», «об'єкти пенсійного контракту», «об'єкти інвестиційної діяльності», «суб'єкти недержавного пенсійного забезпечення». Інвестиційна діяльність, яка здійснюється недержавними пенсійними фондами, характеризується такими особливостями: чітко регламентовані напрями інвестування пенсійних активів; певний суб'єктний склад (недержавний пенсійний фонд, який є інвестором); ризиковий характер; недержавний пенсійний фонд є обмеженим суб'єктом недержавного пенсійного забезпечення (під час інвестування коштів пенсійних накопичень він передає всі кошти компанії з управління активами, не маючи можливості самостійно здійснювати інвестування); особливе становище недержавних пенсійних фондів. Під час здійснення недержавного пенсійного забезпечення реалізуються дві функції: соціальна функція (пенсійне забезпечення) та інвестиційна (інвестування коштів і накопичень). Визначено, що недержавне пенсійне забезпечення можна вважати окремою формою інвестиційної діяльності, яка здійснюється

професійними інвесторами (недержавними пенсійними фондами) й передбачає передачу коштів пенсійних накопичень за договором довірчого управління керівній компанії з метою як їх примноження, так і збереження та має місце на ринку інвестиційних послуг в Україні.

Шульга, Є. В. Вплив міжнародних інституцій у сфері забезпечення продовольчої безпеки на аграрний сектор США / Є. В. Шульга, А. В. Чапля // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 147-155.

У статті досліджено вплив міжнародних інституцій на забезпечення продовольчої безпеки аграрного сектору Сполучених Штатів Америки (США). З'ясовано вплив глобалізаційних процесів на продовольчу безпеку світової спільноти. Розкрито особливості наслідків недостатності продовольства та незабезпечення базової потреби людства в харчуванні. Описано категорії суб'єктів діяльності, що впливають на хід подій у глобальній системі харчування. Проаналізовано діяльність урядових організацій, що займаються питаннями продовольства на загальносвітовому рівні. Охарактеризовано роль Організації Об'єднаних Націй (ООН), особливості діяльності Продовольчої та сільськогосподарської організації ООН, Цільової групи високого рівня з проблеми глобальної продовольчої кризи, Конференції ООН з торгівлі й розвитку, Управління ООН з координації гуманітарної діяльності, Департаменту ООН з економічних і соціальних питань, Азійсько-Тихоокеанського економічного співробітництва, БРИКС, Співдружності незалежних держав та Всесвітньої торговельної організації. Визначено завдання структур Політичного партнерства з продовольчої безпеки та Діалогу високого рівня з питань біотехнологій у сільському господарстві у структурі Азіатсько-Тихоокеанське Економічне Співробітництво щодо розкриття продовольчих проблем і розвитку сільськогосподарського виробництва. Розкрито особливості наукових досліджень Центру досліджень у галузі продовольчої безпеки США та Американської дієтичної асоціації в США. Оцінено рівень державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників і забезпечення економічної доступності продуктів харчування для населення. Визначено позитивні й негативні наслідки результатів продовольчого забезпечення у США. Наведено особливості діяльності неурядових міжнародних організацій на забезпечення продовольчої безпеки в США та їхню корисність. Розглянуто значення продовольчого банку, продовольчих комор, супових і харчових кухонь, центрів харчування у США.

Чорний, Г. О. Криміналістична характеристика злочинів терористичної спрямованості: теоретичні проблеми формування на сучасному етапі / Г. О. Чорний // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 156-163.

Розглянуто теоретичні питання формування криміналістичної характеристики злочинів терористичної спрямованості в структурі методики розслідування з урахуванням таких питань дослідження, як: визначення поняття «злочини терористичної спрямованості» з урахуванням наукових підходів різних учених. Пропонується розглядати зазначене поняття як у вузькому, так і в широкому й найбільш широкому значеннях цього слова. Надаються ознаки, які притаманні зазначеній дефініції, серед яких розглядається статус особи, яка здійснює акт насилля, мета суб'єкта злочинної акції, коло осіб, проти яких спрямовано злочинне діяння (статус жертви), засоби здійснення злочинних акцій та їхні масштаби (масштабність злочинних дій та їхні наслідки, використання державних органів примусу), правова база здійснення акції (наявність або відсутність законодавчої основи, пряма відповідність акції нормам закону, відповідність самого закону загальноприйнятим нормам міжнародного права); тривалість злочинної акції. Визначено місце криміналістичної характеристики злочинів терористичної спрямованості в структурі методики розслідування злочинів й обґрунтовано потребу її застосування. Особлива увага приділяється вивченню таких елементів, як: способів скоєння злочину, який передбачає систему підготовчих до скоєння злочину терористичної спрямованості дій, безпосередньо сам спосіб скоєння злочину та дії, які спрямовано на приховування злочину; системи найбільш характерних слідів для цього виду злочину («типова слідова картина злочину»); місця, часу й обставин скоєння злочину; особи потерпілого; особи підозрюваного (обвинуваченого). Автор висловив думку щодо наявності кореляційних зв'язків між зазначеними елементами криміналістичної характеристики, серед яких розрізняють особливе практичне значення в структурі елементів криміналістичної характеристики злочинів терористичної спрямованості, між якими встановлено кореляційні зв'язки, а саме: обставини скоєння та місце, час скоєння злочину; особу підозрюваного та спосіб скоєння злочину; особу потерпілого й особу підозрюваного; особу потерпілого та місце, час й обставини скоєння злочину. Зазначені кореляційні зв'язки дають змогу на початковому етапі розслідування висувувати типові версії, ефективно організувати розслідування кримінального провадження, планувати та проводити слідчі розшукові гласні та негласні дії.

Тригуб О. В., Долгополов А. М. Особливості предмета доказування у кримінальних провадженнях в аграрному секторі економіки / О. В. Тригуб, А. М. Долгополов // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 164-170.

Стаття присвячена характеристиці основних особливостей предмета доказування у кримінальних провадженнях в аграрному секторі економіки. Проблема збільшення кількості злочинів в аграрному секторі економіки, поява нових, раніше не поширених, способів скоєння злочинів, висока

латентність, недостатній рівень розкриття та призначення покарання за ці злочини визнаються авторами актуальними питаннями сьогодні. Для з'ясування основних особливостей предмета доказування у кримінальних провадженнях в аграрному секторі економіки розглянуто специфічні ознаки злочинів в аграрному секторі економіки, їхні поняття, а також поняття предмета доказування загалом, враховуючи, що злочини в аграрному секторі економіки є переважно системними, скоюються в сукупності, у якій виділяють основні й підпорядковані злочини. До того ж їх найчастіше скоюють організовані злочинні групи з розподіленням функцій. Це пояснюється тим, що цей вид злочинної діяльності розрахований на тривалий період і виражається в неодноразовості скоєння злочинів, до того ж у скоєнні їх колективно, відносно стабільним складом учасників. Тобто під час розслідування злочинів такої категорії треба враховувати те, що маєш справу не з окремим злочинцем чи простою їх сукупністю, а зі злочинною технологією збагачення, що суттєво впливає на структуру предмета доказування в таких кримінальних справах. Незважаючи на внесені зміни та доповнення до чинного КПК України, все-таки з появою складних технологій збагачення, які об'єднують фактично комплекси злочинів в одне ціле, постає необхідність перегляду сучасних концепцій, які закріплено в КПК. Автори сформувавши власну позицію щодо доцільності внесення деяких змін до законодавства в цій сфері. Зокрема, пропонується встановлювати додаткові обставини, що підлягають доказуванню під час розв'язання кримінальної справи в аграрному секторі економіки, а саме: об'єкт злочину, предмет посягання; обставини, що характеризують особу потерпілого; причини й умови, що сприяли скоєнню злочину, та інші.

Черниш, В. В. Стан, структура та динаміка зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги / В. В. Черниш // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 171-180.

Стаття присвячена питанням дослідження окремих кримінологічних показників суспільно-небезпечного діяння, передбаченого статтею 3652 Кримінального кодексу України, а саме: зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, що має високий рівень латентності та характеризується відсутністю ефективної системи кримінологічних засобів запобігання такому діянню, стійкою тенденцією до збільшення випадків скоєння цього злочину, наявністю системних проблем у правозастосуванні відповідної кримінально-правової норми та невеликою кількістю ухвалених судових вироків за скоєне щодо винних осіб і притягнення останніх до кримінальної відповідальності. Автор розкриває безпосередню взаємозалежність між існуючим станом злочинності щодо зловживання повноваженнями у сфері надання публічних послуг з низьким рівнем кримінологічного забезпечення запобігання цьому суспільно-небезпечному діянню. У статті проаналізовано науковий доробок вітчизняних і зарубіжних учених-кримінологів щодо питань дослідження якісних і кількісних показників злочинності, розкрито взаємозв'язок між забезпеченням кримінологічної протидії злочинності та її станом, динамікою та структурою, запропоноване авторське формулювання понять «стан злочинності», «структура злочинності», «динаміка злочинності», що застосовуються, в ході кримінологічного дослідження якісних та кількісних показників зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги. Спираючись на офіційні статистичні дані про роботу правоохоронних органів, відкриті дані Єдиного державного реєстру судових рішень, автором надано кримінологічну характеристику основних якісних і кількісних показників досліджуваного суспільно-небезпечного діяння, зокрема стану, структури та динаміки, окреслено основні тенденції, зокрема щодо сталого збільшення кількості скоєних злочинів із року в рік. Автором акцентується увага на високому рівні латентності суспільно-небезпечного діяння, що призводить до залишення поза увагою правоохоронних та судових органів, а з рештою і вчених кримінологів більшості скоєних злочинів. Надаючи характеристику основним показникам цього злочину у статті окреслено ключові детермінанти, такі як недосконалість законодавчого регулювання процедур надання адміністративних послуг, низький рівень кримінологічної протидії цим злочинам, високий рівень латентності, специфіка правового статусу спеціальних суб'єктів досліджуваного злочину. Завдяки проведеному аналізу стану, структури й динаміки зловживання повноваженнями особами, які надають публічні послуги, автором підбиваються підсумки та пропонується шляхи кримінологічної протидії цьому соціально-шкідливому явищу.

Русанова, І. О. Суб'єкти розв'язання питання щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів / І. О. Русанова // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 181-187.

У статті розглядаються проблемні питання, які стосуються зміни правової основи організації та діяльності суб'єктів розв'язання питання щодо дисциплінарної відповідальності прокурорів. Зазначається про важливість не лише дисциплінарної процедури, але й особливостей організації відповідних суб'єктів, компетентних у цій сфері, а також їхнього статусу. Надається відповідна статистична інформація про результати роботи Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, а також кадрової комісії з розгляду дисциплінарних скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку та здійснення дисциплінарного провадження щодо прокурорів. Йдеться про помилковість підходу законодавця в частині припинення ним діяльності Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів, склад якої формувалася різними за своєю природою суб'єктами, що забезпечувало її

незалежність і соціальний контроль за розв'язанням кадрових питань. Констатується факт відходу від досягнутого рівня забезпечення незалежності прокурорів, адже на сьогодні питання про дисциплінарну відповідальність прокурорів розв'язує кадрова комісія, яка була сформована одноособово Генеральним прокурором із фактично підпорядкованих йому працівників. Крім того, сама процедура розгляду кадровою комісією скарг про вчинення прокурором дисциплінарного проступку, здійснення нею дисциплінарного провадження визначається відповідним Порядком, який затверджено так само Генеральним прокурором. Звертається увага на тимчасовий характер діяльності такої кадрової комісії та початок функціонування після 1 вересня 2021 року «відповідного органу, що здійснює дисциплінарне провадження». Ставиться під сумнів логіка та раціональність законодавця щодо зміни ним назви «Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів» на «відповідний орган, що здійснює дисциплінарне провадження», адже порядок їх формування та компетенція є тотожними. Наголошується на тому, що постійні безсистемні зміни в цій сфері, які стосуються статусу уповноважених суб'єктів і відповідних процедур, у край негативно позначаються на забезпеченні незалежності прокурорів і, як наслідок, у більш широкому розумінні – на діяльності прокуратури загалом, яка згідно зі ст. 1 Закону України «Про прокуратуру» спрямована на захист прав і свобод людини, інтересів суспільства та держави.

Арешонков, В. В. Мова техніко-криміналістичних досліджень: сутність і значення для розслідування кримінальних правопорушень / В. В. Арешонков // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 188-195.

Стаття присвячена одній із актуальних тем теорії криміналістичної техніки – розділу криміналістики, а саме мові техніко-криміналістичних досліджень. У ній досліджено поняття «мови криміналістики», «мови судових і криміналістичних експертиз». На цій основі визначено поняття «мови техніко-криміналістичних досліджень», окреслено місце мови техніко-криміналістичних досліджень у структурі мови криміналістики та взаємозв'язок з мовою судових і криміналістичних експертиз. У статті наголошується на значенні мови техніко-криміналістичних досліджень для теорії та практики розслідування кримінальних правопорушень. Зазначається, що мова криміналістичних досліджень є тим особливим інструментом, за допомогою якого дослідник може зафіксувати процес теоретичного та емпіричного вивчення відповідного явища та описати результати проведеного дослідження. Підкреслюється, що велика кількість специфічних термінів, якими користуються суб'єкти техніко-криміналістичних досліджень, дозволяє виділити в межах криміналістичної термінології («мови криміналістики») окрему категорію термінів, які власне і утворюють «мову техніко-криміналістичних досліджень». Констатовано, що ці терміни є єдиними для усіх різновидів техніко-криміналістичних досліджень, тобто при описі одного й того ж об'єкта повинна використовуватися одна термінологія незалежно від того, що оформлюється документально – огляд, перевірка за обліками чи криміналістична експертиза. Наголошується, що мова техніко-криміналістичних досліджень є одним із системоутворюючих елементів технології техніко-криміналістичних досліджень, оскільки попри значну кількість суб'єктів техніко-криміналістичних досліджень і різновидів останніх мова техніко-криміналістичних досліджень незалежно від етапу технології дослідження є єдиною. Тому мета використання мови техніко-криміналістичних досліджень вбачається в обґрунтованому та переконливому описі суб'єктом процесу результатів проведеного дослідження, що здатний забезпечити найбільш повне та одноманітне розуміння такого опису зацікавленими учасниками кримінального процесу та належне орієнтуюче та (або) доказове значення отриманої інформації.

Мінченко Р. М. Юридична техніка внесення змін до цивільного процесуального законодавства України / Р. М. Мінченко // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 196-204.

У науковій статті проаналізовано положення окремих законодавчих актів щодо внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України та акцентовано увагу на окремих недоліках законодавчої техніки, допущених авторами законопроектів у процесі їх підготовки і під час ухвалення Верховною Радою. Звертається увага, зокрема, на юридичні наслідки недотримання правил законодавчої техніки, що полягає в засиллі до Цивільного процесуального кодексу норм матеріального права, які мають міститися в нормативних актах спеціального характеру, що регулюють відповідні матеріальні відносини, які, зі свого боку, є об'єктом цивільного процесуального провадження. Наповнення Цивільного процесуального кодексу окремими матеріальними нормами, відповідно, розширює коло учасників цивільно-процесуальних відносин публічними особами, зокрема такими, як Національне агентство з питань запобігання корупції, що не є суб'єктом цивільних правовідносин і не має жодного матеріального чи нематеріального юридичного інтересу щодо розгляду та розв'язання по суті справи в межах цивільно-процесуального провадження. Підставою вступу (залучення) до участі в цивільній справі третьою особою, яка не заявляє самостійних вимог щодо предмета спору, є наявність у неї допроцесуального матеріально-правового зв'язку (відносин) з однією зі сторін, унаслідок чого судові рішення в цій справі може вплинути на права або обов'язки цієї третьої особи щодо зазначеної сторони. Водночас така третя особа захищає в судовому процесі

власні юридичні інтереси, які тимчасово збігаються з інтересами однієї зі сторін. Очевидно, що Національне агентство з питань запобігання корупції жодним чином не підпадає під ці ознаки. Воно не перебуває зі стороною в жодних матеріально-правових відносинах, які зумовили б вплив судового рішення на права чи обов'язки Національного агентства з питань запобігання корупції. Встановлено невідповідність окремих положень оновленого цивільного процесуального законодавства України принципу юридичної визначеності. Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення змісту деяких положень Цивільного процесуального кодексу України.

Грисюк, В. В. Інституційне середовище адвокатури України / В. В. Грисюк // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 205-214.

У процесі здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі та самостійного розв'язання питань щодо організації своєї діяльності адвокатура формує власне інституційне середовище, відповідно до якого здійснюється адвокатська діяльність. Досягнення належного рівня ефективності та якості адвокатської діяльності зумовлюється багатьма факторами, найважливішими з яких є: нормативне регулювання, освітня, наукова та практична підготовка, професійність, правова активність та інші. Вказані фактори становлять основу для виділення інституційних характеристик адвокатури.

Інституційне середовище можна розглядати у двох аспектах: широкому – у цьому випадку йдеться про сукупність всіх інститутів певної галузі; вузькому – у цьому випадку йдеться про внутрішню побудову основного інституту, сукупність усіх структурних, організаційних і функціональних складників, які його формують. Саме в контексті вузького підходу до розуміння нами буде досліджуватися інституційне середовище адвокатури України. Інституційне середовище утворюється як система однорідних елементів (субінститутів), які регламентовані відособленими соціальними нормами, взаємопов'язані між собою та відцентровані на виконання окремих положень певного генерального завдання (мети) основного для них інституту. Інституційне середовище характеризується особливими організаційними та функціональними зв'язками між субінститутами, які його наповнюють. Аналізуючи адвокатську діяльність, її суб'єктний склад, порядок здійснення нормативної регламентації, ми можемо встановити, що інституціональне середовище адвокатури України – це сукупність однорідних елементів (субінститутів), які регламентовані відособленими соціальними нормами (морально-етичними, законодавчими), взаємопов'язані між собою та відцентровані на виконання окремих положень певного генерального завдання – захисту прав і свобод людини й громадянина, юридичних осіб, представлення їхніх інтересів, надання кваліфікованої правової допомоги. Інституціональне середовище адвокатури України формує правозахисний вектор її діяльності, зумовлює особливості форми й змісту адвокатської діяльності та виступає орієнтиром її подальшого розвитку. Зазначена сукупність складається з десяти базових груп субінститутів: нормативно-правового забезпечення діяльності адвокатури; морально-етичних норм забезпечення діяльності адвокатури; організаційного самоврядування адвокатської діяльності; освітньої та наукової діяльності; додаткової освітньої та прикладної підготовки; за сферами здійснення (спеціалізації в різних галузях права); за характером правової допомоги; за формою здійснення; за зв'язком із розглядом справ у суді; соціальної відповідальності адвокатури.

Биков, О. Комплексне дослідження конституційного контролю як виду державної контрольної діяльності (рецензія на монографію А. М. Івановської «Конституційний контроль: теорія та практика реалізації») / О. Биков // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 215-218.

Крусян, А. Рецензія на колективну монографію «Право і прогрес: запити громадянського суспільства» / А. Крусян // Публічне право. – 2020. – № 3. – С. 219-224.